

Taras Prochasko

**Z tohto
sa dá spraviť
niekoľko
poviedok**

PRO LIBRIS

BRAK

**Z tohto
sa dá spraviť
niekoľko
poviedok**

Vydanie tejto publikácie v rámci edície *PRO LIBRIS*
finančne podporila spoločnosť SLOVNAFT a Stredoeurópska nadácia.
Grantový program *PRO LIBRIS - Cesta pre knihu* sa
realizuje v spolupráci s Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky

Taras Prochasko

**Z tohto
sa dá spraviť
niekoľko
poviedok**

BRÁK

Predhovor k slovenskému vydaniu

Franciszek Jaliwciwski hovoril, že život je taký, aké príbehy sa o ňom rozprávajú. Ak mal pravdu, je to vynikajúca správa. Vďaka tomu by totiž bolo možné mať niekoľko rôznych životov, líšiacich sa od seba podľa toho, akým spôsobom by bol príbeh utkaný. Navyše, život by sa vďaka tomu mohol stať skutočným životom „tu a teraz“, odohrávajúcim sa počas rozprávania príbehu o ňom samom. Je možné, že vďaka zázraku príbehu prežiješ svoj život tak, aby sa definitívne naplnil práve v tej chvíli, keď o ňom budeš rozprávať.

Presne tak som chcel vyrozprávať aj tento svoj príbeh. Ironicky, sebaironicky, fragmentárne, chaoticky, uponáhľane. V zhode s pravidlami filozofie príbehu. Keď sa čas stráca, keď je ho málo, keď jedinou logikou i štruktúrou príbehu je filozofia rozpomínania, keď neexistuje žiadna hierarchia významu udalostí, okrem toho, že v danom momente, nevedno prečo, sa ti z pamäti vynorí práve to a nie čosi iné.

Takýto prúd viet, slov či písmen nemožno písať ani čítať priveľmi dlho, pretože nepremyslený sled viet býva hustý – ako zvykla hovoriť Anna Jaliwciwska.

V snahe lepšie porozumieť tomu, o čo ide, stojí za to predstaviť si, čo znamená beh. Pripomenúť si, ako sa beh uskutočňuje. Tí, ktorí behajú vedia, že beh vôbec nie je o premiestňovaní sa. Je to skrátka nevšedný spôsob, akým hľadáme príležitosť pre ťažšie dýchanie. A je to aj príležitosť zastaviť sa a odpočinúť si.

Taras Prochasko

**Z tohto
sa dá
spraviť
niekoľko
poviedok**

Dedko Mychas staval pece a pivnice tak dobre, že ani rok po tom, čo ho zatkli, nebol zaradený do transportu. Novoprišelci z radov dôstojníkov okupačného vojska a tajnej polície sa udomáčovali v mestách, mestečkách i väčších obciach. Dostávali služobné byty v domoch a vilách, ktoré zničila vojna. Museli sa postarať o bývanie pre svoje rodiny, o pocit dôvernosti a domáckosti. Zatknutý majster im patrilo. Dedka využívali na súkromné práce najskôr jaromčivskí a potom nadvirňanskí splnomocnenci. Nebolo na tom nič zvláštne. Na konci osemdesiatych rokov sme aj my, vojaci so-

vietskej armády, opravovali dôstojnícke byty. Napokon nejaká komisia v Kyjeve zistila, že právoplatne odsúdený človek sa stále nachádza v miestnej väzbe, napriek tomu, že bol už dávno odsúdený na pobyt vo východných oblastiach Sovietskeho zväzu. Dedka okamžite poslali do Stanislavova, odkiaľ mal byť prvým vlakom odpravený na Sibír. Jediný, kto sa k nemu aj s vrecúškom suchárov dostal, bol náš známy kňaz z Dory. Otec Holovackyj nevedel, že o niekoľko rokov z nich budú príbuzní a že sa dedko v Čite ožení so sestrou ženy jeho brata. A že sa napokon všetci vrátia späť do

Karpát. Prvý vlak, ktorý odchádzal na Sibír, viezol kriminálnikov. Dedka hodili do vagónu medzi nich a sucháre sa okamžite ocitli v rukách kápa. Bolo jasné, že rozhovoru sa nevyhnú. Kriminálnici nemali politických veľmi v láske. Najmä vtedy nie, keď sa jeden politický dostal do vagóna plného kriminálnikov. Dedko nemal rád dlhé reči. Hovoril málo a väčšina z toho, čo povedal, boli buď žarty alebo kalambúry, prípadne nesúvislé fragmenty príbehov a zažitkov, ktoré navzájom spájali iba rad asociácií vyplývajúcich z jeho osobitého spôsobu premýšľania. Spod jazyka vybral polo-

vicu žiletky a držiac ruky pri perách spravil prstami pohyb, ktorý prinútil ľahký kúsok ocele preletieť niekoľko metrov a zapichnúť sa do doštenej steny tesne vedľa kápovej hlavy. Až vtedy sa dedko privítal s dočasným domovom tak, ako sa na niekdajšieho vojaka trestného práporu patrilo. Vrátili mu sucháre a uvoľnili miesto s lepším prístupom k vzduchu. Vlaku smeroval na hlavnú stanicu vo Vladimírsku. Na každej zastávke ho z dôvodu akýchsi nezrovnalostí vyťahovali z vlaku. Veľa dní strávil na betónových podlahách zaliatych vodou, v najlegendárnejších transportných vä-

zeniach. Jedno z nich bolo dokonca na ostrove, čo dedka veľmi rozveselilo. Pochopiteľne, že dedko nemal rád policajtov a milicionárov. Ako ozajstný majster remeselník vravel, že milicionárom sa môže stať iba ten, kto v skutočnosti nechce pracovať, ale len dobre jesť. A navyše musí mať zvláštnu zaľúbu v týraní bezbranných ľudí. Dedko sa vôbec nedivil, keď si ľudia šuškali o vzdialenom susedovi, ktorému vraj koncom sedemdesiatych rokov na milícii odrazili obličky. Dedko sa príliš nevyznal v spoločenských a štátnych zariadeniach, veril však v stálosť ľudskej povahy. Keď ktosi zastre-

lil ženu, ktorá žila bližšie k lesu ako my, dedko sa rozhodol zničiť svoj flobert pochádzajúci z tridsiatych rokov, ktorý dovtedy ukrýval v tajnej pivničke pod domom. Policajt z okrsku začal chodiť príliš blízko. Medzi našim domom a domom zabitej neboli žiadne iné budovy, iba polia, záhrady, sady, jarky a porast zo šípkových kríkov. Nebožka k nám často chodievala, sedávala s dedkom na lavičke pod slivkami. Dedko mal svoj flobert rád, ale chápal, že nastal čas, kedy pušku, aj keď bola úplne čistá a jedinečná, musí zlikvidovať, aby ju nenašla milícia. Dedko nám podaroval niekoľ-

ko desiatok lesklých nábojov. Pod vrškom, na ktorom stál náš dom a sad, prechádzala železničná trať. V týchto veciach sme sa už trochu vyznali, preto sme sa po koľajniciach vzdialili od domu. Poukladali sme náboje na koľajnice. Prichádzal večerný vlak do Rachova, z okien vyzerali cestujúci. Šesťdesiat nábojov pod kolesami vlaku, ktorý uháňal plnou rýchlosťou, vytvorilo efekt streľby zo schmeissera. Rušňovodič zabrzdil, vyskočil z kabíny a hodil sa do jarku. Vlaky a koľajnice boli súčasťou nášho každodenného života. Keď prechádzali nákladné vlaky, triasol sa celý dom.

Obzvlášť to bolo cítiť v noci, posteľ vibrovala ako pri stredne silnom zemetrasení. Strechu sme spevnili ďalšou krokvou. Keď raz v osemdesiatom prvom naozaj prišlo zemetrasenie, naša rodina bola jediná vo Frankivsku, ktorá na záchvevy zeme vôbec nereagovala. Susedia z viacpodlažných domov v pyžamách, s pasmi a vkladnými knižkami, stáli uprostred ulice a s ľútosťou sa pozerali na naše okná. Dedko v tom čase búchal palicou do stropu, lebo si myslel, že to susedove deti jazdia uprostred noci na bicykli a mama sa pýtala brata, prečo trasia posteľou. Len teta Mira, ktorá spala vo

svojej izbe v úzkej štrbine medzi štosmi kníh, bola presvedčená, že sa stane to, čoho sa vždy bála a o čom často premýšľala: že raz príde zemetrasenie a privalia ju knihy. Preto sa ani nepokúšala vyjsť z izby. Veľmi si cenila svoju nezávislosť od iných ľudí, dokonca aj od tých najbližších. Nenávidela narodeninové darčeky. Do jej izby nemohol nikto vojsť. Dvere vždy zamykala na kľúč. Jej izba bola registrovaná ako samostatný byt. Dokonca aj svätý Mikuláš nechával mandarínky pre tetu Miru v taštičke priviazanej ku kľučke. Dedko Mychas, okrem iných vecí, nepoznal veľa bežne po-